

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. II. De Peccato originali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

ter per essentiam munditici ac pulchritudinis in ratione immundi ac fedi &c: Hac ille, quæ deinde etiam inserta sunt Tomo. I. lib. 5. q. 5. ar. 6. ubi concludit his verbis: *Necesse igitur est, peccatum compleri in ratione habitualis per aliquid privativum.* In quibus clarè contradicit Recentioribus, arbitrantibus se in identificandis privationibus cum actu divino, doctrinam hujus auctoris ad vnguem sequi.

CONTROVERSIA II.

De Peccato Originali.

§. I.

Quædam faciliora præmittuntur.

335. **Q**uaritur 1. Vtrum posterius Adami peccaverint in Adamo per solum actum internum Adami, quo consensus in eum fructus prohibiti, ita ut etiam si actus externus comestionis secutus non esset, adhuc à posteris contractum esset peccatum Originale: vel an peccaverint in Adamo per actum internum ut conjunctum actui externo, ita ut hoc deficiente Adamus posteris non nocuisset per actum internum, tempore præcedentem.

336. Respondetur, longè verius, & fidelium sensui conformius esse, quòd antecederet ad actuale comestionem, nondum nocuerit Adamus Posteris per solum actum internum, quamdiu eum revocare potuisset. Colligitur ex S. Scriptura. *In quocumque die comederis:* quæ verba non fuissent verificata per solum actum internum. Sanè, non persuadeo mihi, quòd, si Deus voluisset voluntates posterorum alligare actui interno Adami, independentem ab actu externo, quòd, inquam, elegisset actum qui ex natura sua consummaretur exterius, sed alium qui ex natura sua consummaretur interius.

337. **O**bjicies. Si non peccavimus in Adamo per actum internum, antecederet ipsum actum externum, tunc neque per accessum actus externi peccavimus in illo: quia accessus actus externi ad internum non auget malitiam. Responderi potest dupliciter. Primò, non omne quod intrinsecè constituit Peccatum originale, seu, quod requiritur ut illud contrahamus, non omne illud, inquam, debere in se continere formalem malitiam: nam ad contrahendum peccatum Originale requiritur, ut quis non solum generetur, sed ut descendat ex semine Adæ per naturalem propagationem & generationem, quæ propagatio est utique posterior peccato Adami, nec in se continet formalem malitiam: ergo pari modo poterat Deus velle, ut actus internus non noceret posteris, nisi ut consummatus exterius: & ita ferè respondet P. Arriaga. Responderi potest 2. Deum alligasse nostras voluntates voluntati Adami, non quidem illi, quæ tem-

pore præcessit comestionem actualem, & quæ potuisset ante comestionem retractari, sed illi, quæ actualiter imperaret comestionem, ad quam Deus eodem decreto obtulit suum concursum, adeoque fuit ille actus impossibilis cum negatione comestionis, neque revocabilis ante comestionem, aut in ipsa comestione, ut patet. Simile quid dicam actus de efficacia Sacramenti Circumcisionis, ut conjuncta cum actu interno meritorio de congruo parentum.

338. **Q**uaritur 2. Quanto tempore duraverit illa lex lata Adamo, de non comedendo fructu, ita ut si comederet intra illud, totum humano generi noceret (excepta excipienda R. V. illo verò elapso non noceret. 3. Ex Sacra Scriptura nullum terminum colligi posse, sed potius quòd indefinitè sit lata, adeoque tamdiu duraverit, quamdiu non fuerit revocata. An autem Deus aliquando ante mortem Adami fuisset revocaturus, si Adamus diutissime præceptum servasset, non nisi divinando asseri potest. Hoc tamen

Quaritur 3. Si Abel, Cain &c. fuissent nati ante lapsum Adami, vtrum labente post lapsum Adami contraxissent peccatum Originale? 3. Negative, quia quando concepti fuissent, accepissent Justitiam Originalem, hæc autem de mel accepta non amittitur nisi ex propria culpa. Verum hinc

339. **Q**uaritur 4. & difficultius. Si Abel natus cum Justitia Originali, genuisset filios post lapsum Adami, an hi nepotes Adami nati & concepti essent cum justitia Originali, vel potius cum peccato originali. P. Adamus Tannerus pro certo supponit, quòd fuissent contractum peccatum originale. P. Arriaga e contrario docet, longè probabilius esse, quòd non fuissent contracturi. Videamus utriusque partis argumenta in re dubia.

Argumentatur P. Tannerus hoc modo. Omnes illi sunt obnoxij peccato originali, qui nascuntur seu immediate seu mediate ex Adamo peccatore & pravificatore præcepti de non comedendo fructu arboris scientiæ boni & mali. Sed illi nepotes essent hujusmodi: nam tunc primum dicuntur & denominantur mediate nati ex Adamo ut Avo, quando nascuntur immediate parentibus: sed dum nascuntur immediate parentibus, Adam esset pravificator, ut posuit in casu quæstionis: ergo nascuntur ex Adamo pravificatore.

340. Hoc argumentum, quod magnam vim facit in modo loquendi, retorquet P. Arriaga, & inde pro se argumentatur hoc modo. Imò illi nepotes non essent geniti ex Adamo peccatore, sed potius iusto & sancto. Nam causa mediata & remota non dicitur causare, nisi precise ratione causationis mediata, quam excludit in causam immediatam: atqui Adamus quando genuerat causam immediatam, hoc est, summi filium Abel, erat sanctus & innocens, ut fingitur in casu.

in casu: Ergo. Ceterum hæc retorſio æquè parum ſtringit: clarum enim eſt, quòd hæc denominatio: *genuiſſe Nepotem*, non compleatur ad æquæ & vltimò per generationem filij: hæc enim poſſet eſſe, quin naſceretur Nepos.

541. Confirmat Arriaga argumentum, ex humanis tam phyſicis quàm moralibus, quibus probabiliter debemus dicere, Deum ſe accommodaſſe in decreto de peccato originali. Etenim ſi Petrus v. g. natus ſit à parente adhuc nobili, ideoque retineat adhuc ſuam nobilitatem, poſtquam parens ob aliquod delictum infamis redditus, à fortiori filius Petri retinebit eandem nobilitatem. Ratio, inquit, à priori eſt, quia non videtur quidquam à cauſſa remota, niſi vitium tranſiſſe per medium. In phyſicis autem eadem veritas oſtenditur: etenim ſi avus meus primum acquiſivit morbum poſtquam meus parens natus erat, non poterit ego vi generationis morbum illum acquirere, quamvis à meo parente genitus ſim, poſtquam avus contraxit eum morbum, nec ullus dicit, tunc me generatum eſſe ab avo morboſo. Ita Arriaga.

542. Contra hanc Confirmationem argumentor tum ex moralibus, tum ex phyſicis. Ex Moralibus hac ratione. Si Deus per omnia ſe accommodaſſet humanis, ſequeretur, quòd ſi Abel innocens natus ab Adamo, hoc eſt, ante lapſum Adami, ſi, inquam, duxiſſet uxorem ſuam ſororem, quam Adam genuiſſet poſt lapſum, quòd filij inde nati non fuiſſent concepti in peccato originali, conſequens eſt contra ipſum Arriagam, nam medium ſaltem parziale, eſſet verè vitiatum. & quis dicat, quòd ſi Beatiffima Virgo ſine labe originali concepta concepiſſet filios ex Joſepho, quòd, inquam, iſti non contraxiſſent peccatum originale? neque ad huius tranſuſionem intereſt, Marce an Pater infectus fuerit. Sequela verò probatur. Nam in humanis filij naſcuntur nobiles (niſi ſpecialis lex obſtet) modò poterit retineat nobilitatem, etiamſi mater non ſit ejuſdem nobilitatis. Sequeretur 2. quòd nos non deberemus concipi in peccato originali, ſi noſtri parentes jam ſint ab illo liberati: ſi enim aliquis naſcatur illegitimus ob vitium parentis, ſi deinde legitimatus fuerit, illius filij omnes naſcuntur legitimi, non obſtante vitio parentis aliquando in me tranſuſo.

543. Ex phyſicis argumentor hoc modo. Si Deus ſe accommodaſſet phyſicis tranſuſionibus morborum, ſequeretur, quòd Adam non poſſet tranſfundere originalem labem in Abelem, conceptum quidem poſt lapſum Adami, ſed jam per miraculoſam juſtificationem ab eo lapſu ſanati: conſequens eſt erroneum. Sequela probatur. Si enim parens quantumvis laborans podagra, lepra, morbo caduco, calculo & quibuscumque morbis ex ſe contagioſis & hæreditarijs, ſi, inquam, ab illis miraculoſè liberaretur radicans antequam filij conciperentur, non eſt, quare

filij inde naſcitur ſibi quidquam de contrahendis à parente morbis illis timerent. Nihil ergo evidenter probavit Arriaga.

544. Magis ergo placet Sententia P. Tanneri. Ratio autem eſt, quia lex fuit lata in ordine ad omnes poſteros Adami, quibus expediebat, ut eorum voluntates alligarentur voluntati Adami immediatè, quomodocunque ſe haberent parentes intermedij. Probatur inde: quia ſi Cainus eſſet natus ex Adamo innocente, & perpetuò manente in innocentia, etiamſi deinde Cainus ſexcentis peccatis originalem juſtitiam amiſſiſſet & ſædatus fuiſſet, adhuc filij ejus nati fuiſſent in Juſtitia Originali. Econtrà, etiamſi non ſolùm Beata Virgo, ſed etiam B. Joſephus ſine peccato originali concepti fuiſſent, & deinde filios genuiſſent, adhuc filij concepti fuiſſent cum originali culpa. Ratio vltimata eſt, quia generationes intermediæ tantùm conſiderantur ut formæ denominantes filios poſteros Adami, ad quod nihil facit vel innocentia vel perverſitas parentum.

§. II.

De Alligatione Voluntatum Posterorum Voluntati Adami.

545. **Q**uæritur 1. An poſſit vnus voluntas ita alligari voluntati alterius, ut in æſtimatione morali perinde ſit in ordine ad certos effectus, acſi ipſe vellet, quidquid vult alter in certa materia.

Dicendum, Deum poſſe ita conſtituere voluntatem vnus in alterius voluntate, ut ita Quæſito poſitum eſt. Probatur. Poſſet Magiſtratus humanus conſtituere voluntatem pupilli in voluntate tutoris, & voluntatem minorennis in voluntate curatoris, & filij fam: in voluntate patris fam: & voluntatem adoptati in voluntate adoptantis, & voluntatem impuberis in voluntate teſtatoris, quoad Subſtitutionem Pupillarem &c. ut in certis actionibus obligetur prior per voluntatem poſterioris: ergo etiam, & multò magis poterat Deus conſtituere voluntatem poſteriorum in voluntate primi parentis, in ordine ad derivandam Gratiam vel privationem Gratia, ita ut in æſtimatione morali perinde ſit, acſi ipſi poſteri illam actionem exercuiſſent. Probatur Conſequentia. Non minùs Deus eſt Dominus voluntatis noſtræ, & etiam actionum internarum & liberarum, atque eſt Reſpublica voluntatis & bonorum ſuorum ſubditorum.

546. Dices: Magiſtratus humanus non poſteſt ita conſtituere voluntatem vnus in voluntate alterius, ut per huius peccatum etiam prior cenſeatur peccare, & eſſe pœnâ dignus: ergo inſtantia non eſt ad rem. Concedo antecedens, Nego Conſequen. Nam ideo illud non poſteſt, quia

H h

quia Magistratus non habet in sua potestate & dominio actiones liberas internas subditorum : at verò Deus habet, ita quidem, vt operationes bonas possit prædefinire, malas autem permittere & indirectè procurare : nec enim Deus obligatur vlli ad dandam gratiam efficacem, sed cuiunque & quodocunque hanc confert, semper est beneficium speciale : quapropter nemo potest conqueri, si ejus voluntas constituatur in voluntate alterius, præsertim si major spes & probabilitas adsit, quòd alter esset benè operaturus, sicque suo subdito profuturus, quàm sperari possit ab ipso subdito.

547. Queritur 2. Vtrum defacto Deus ita transfuderit voluntates posterorum in voluntatem Adami, vt hoc observante præceptum de non comedendo fructu Scientiæ Boni & Mali, omnes posterii conciperentur sancti, & cum innocentia originali, hoc est, perfectâ subjectione partis inferioris superiori, & cum immortalitate &c. econtra verò eo non observato conciperentur cum privatione Gratiæ, propter peccatum Adami, perinde acsi illud in propria persona & propria voluntate ac libertate commisissent.

Respondendum est affirmativè. (exceptâ semper Matre Dei) Nam licet P. Oviedo referat non paucos, quasi hoc negâssent, eò quòd dixerint, Adami peccatum non fuisse posteris voluntarium, reipsâ tamen non credo quemquam negare posse, qui in posteris peccatum originale agnoscit : quia ne quidem concipi aliter potest, nisi suppositâ hujusmodi alligatione voluntatum. Probatur autem non solùm testimonijs Scripturæ, sed etiam Authoritate Patrum. Scripturæ quidem. Job. 14. *Quis potest facere mundum, de immundo conceptum semine. Psal. 50. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me Mater mea. Osee 7. Ipsi verò, sicut Adam (id est, in Adamo, vt notat S. Hieronymus) transgressi sunt pactum meum, ibi (id est in paradiso) prævaricati sunt in me. Ad Rom. 5. Sicut per vnum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes prævaricati sunt. & paulò post, per vnius delictum in omnes homines in condemnationem &c. sicut enim per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi. 2. ad Cor. 5. Si vnus pro omnibus mortuus est : ergo omnes mortui sunt. Sanctorum PP. verò autoritate : S. Augustinus de peccatorum meritis & remissione : c. 10. *Manifestum est, inquit, alia esse cuique propria peccata, in quibus hi tantum peccant, quorum peccata sunt, aliud hoc vnum, in quo omnes peccaverunt, in quo omnes illi vnus homo fuerunt. hæc S. P. sæpius alibi hoc ipsum repetens, quòd parvuli fuerint vnus homo cum Adamo, & sic in illo peccaverint.**

S. Basilius hom. 1. de laudibus jejuniij : *Quia inquit, non jejunavimus in primo parente, ideo exulamus à paradiso.*

S. Ambrosius de fide resurrect. *Lapsus inquit, in Adam, effectus de paradiso in Adam, mortuus in Adam.*

548. Dices. S. Paulus ait, nos per obedientiam Christi constitui justos, sicut per inobedientiam Adami constituimur peccatores : atqui nemo dicit, quòd nos in voluntate Christi excuserimus obedientiam : ergo neque in voluntate Adami peccavimus. R. Negando præter omnimodam, quam nec S. Paulus asserere potuit : certum enim est, singulos homines habere peccatum originale cuius proprium : certum itidem est, à peccato Adami provenire, quòd in conceptione careamus Gratiâ sanctificatrice : ergo non habemus singuli ex obedientia Christi meritum, vt concipiamur in gratia, alioquin essent simul Gratiæ & peccatum originale. S. Paulus itaque voluit dicere, quòd sicut omne nostrum peccatum, tam originale quàm personale, debemus aliquo modo inobedientiæ Adami, omnem nostram iustitiam debeamus meritis & obedientiæ Christi.

549. Queritur 3. Vtrum simpliciter & absolute expediens fuerit, & optabile humano generi, Adamum constitui caput omnium posterorum in ordine ad transfusionem Gratiæ. R. Affirmativè. Non est autem questio, vtrum hoc optabile fuerit, suppositâ scientiâ conditionis Dei de lapsu Adami futuro : nam esto sub hac hypothesi fuisset cuius optabilius relinquere propriæ electioni & optioni liberæ, hoc tamen in præsentem non queritur, sed, quid nullâ factâ hujusmodi hypothesi optabilius fuerit : sicut, licet reprobis Christianis, factâ suppositione quòd essent damnandi, si baptizarentur & venirent ad ætatem adultam, optabilius fuisset non venire ad ætatem adultam, immò & non baptizari, absolute tamen erat optabilius venire post baptismum ad ætatem adultam.

Probatur ergo Conclusio, advertendo, quòd Deus non fuerit vllâ lege, hoc est, vllâ exigentiâ rerum necessitatus, ad elevandum hominem ad finem supernaturalem : quin, etiam si non voluisset elevare, non fuit tamen vllâ lege restrictus, vt ipsum præveniret iustitiâ originali, hoc est, perfectâ subjectione partis inferioris, sicut defacto homo quantumvis elevatus, habet tamen intrinsicam rebellionem, quæ licet defacto sit effectus & pœna peccati originalis, absolute tamen est fundata in ipsâ naturali constitutione hominis, vt alibi declarabitur.

551. Vtteriùs advertendum est, quòd homo ex naturalibus principiis nullo modo poterit sperare elevationem ad finem supernaturalem : quin, etiam supposito quòd esset elevandus, non potuit vllâ probabilitate sperare, quòd singuli essent constituendi in illo perfectissimo statu, quo fuit constitutus Adamus, sed probabilius fuisset

fuisse, homines posteros esse permittendos ordinario cursui rerum & caularum secundarum, quæ modis innumerabilibus variari possunt, & deficere, ut patet.

552. Hinc autem sequitur, quod antecederet ad omnem hypothesein alicujus miraculi, respectu nullius ex posteris Adami fuerit tam probabile, quod esset permansurus in innocentia, quam fuit probabile de ipso Adamo, utpote cum nullus ex posteris potuerit habere probabilem spem, quod ipse esset in tam perfecto statu collocandus, sicut fuit Adam immediate creatus à Deo: nam causæ secundæ sunt innumeris deflectionibus & impedimentis obnoxia. His observatis,

553. Probatur Conclusio. Illud est homini simpliciter optabile præ opposito, quod præ opposito affert illi majorem spem & probabilitatem consequendi ultimi finis, & perfectæ felicitatis: atqui hoc quod est, voluntates posterorum transfundi moraliter in voluntatem Adami tam perfectè constituti, afferebat majorem spem & probabilitatem consequendæ perfectæ felicitatis, quam si non transfunderentur, ut declaratum est. Ergo &c.

554. Dices. Beatissimæ Virgini fuit optabilis, non inclusam fuisse in pacto, & tamen de illa videtur procedere totus discursus factus. Antecedenter ad omnem hypothesein, quod esset eligenda in Matrem Dei, fuisse illi optabilis includi. Ceterum in pacto inito cum Adamo, non oportebat includi illam personam, quæ esset futura Mater Dei, si quæ esset futura, & consequenter sub hac hypothese non fuit optabilis Beatissimæ Virgini, includi. Ratio est, quia dignitas Maternitatis Dei exigebat, ut majoribus donis cumularetur, & ad omnes operationes præveniretur, quam primus homo, sicut de facto Beatissima Virgo præventa fuit. quapropter in tali Persona potius verificatur oppositum, nempe quod optabilis illi fuerit non fuisse inclusam, ut iterum declarabitur in Tract. de Incarnat.

555. Hinc jam reddi potest ratio, quare non possit transfundi voluntas vnius in voluntatem alterius pro illo statu & tempore, quo quis ipse est potens & expeditus ad operandum circa illud objectum in ordine ad quod fieret transfusio. Sequeretur enim, quod talis posset simul velle contradictoria, vnum moraliter, nempe in voluntate alterius, alterum physicè, voluntate propria: atqui non minus repugnat, ut quis in ultimatione morali simul velit contradictoria, quam ut id physicè velit efficaciter. dico: efficaciter: nam sine efficacia potest utique pupillus velle oppositum illi, quod vult tutor. Verum, quidquid sit de possibili, certè non esset expediens ita transfundi; Ratio est, quia talis

transfusio tantum posset nocere, non autem prodesse. Vel enim ille, cujus voluntas transfunderetur in alterum, operaretur Bene circa tale objectum, vel Malè. Si bene, tunc transfusio posset nocere, non prodesse, quia alter posset malè operari & sic noceret; non autem prodesse si bene uterque operaretur, non enim conveniens est, ratione alienæ voluntatis mihi aliquid tribui, & non potius ratione propria, si æque bene operor. Sin verò malè operaretur qui subiectus est, & alter cui subiectus est, bene, alterius bona operatio etiam non deberet prodesse, quia operatio propria semper est fortior & pravalet, ut bene notavit Arriaga.

556. Hinc ulterius ratio reddi potest, quare in Angelis non fuerit facta talis transfusio. Omnes enim sunt immediate producti à Deo, & quidem simul, ac simul etiam proximè dispositi ac præventi proportionatis auxilijs, juxta cuiusque perfectionem, & expediti ad amandum Deum, illique obediendum per proprium actum.

§. III.

In quonam consistat Peccatum Originale.

557. Prima Opinio Catholicorum (omitto referre errores hæreticorum) fuit Gregorij Ariminensis & Okami in 2. dist. 30. & 31. Peccatum originale aliud non esse, quam fomitem peccati, quem vocavit morbidam qualitatem, ex pravis qualitatibus carnis contractam. Conatur P. Tannerus mitigare hanc sententiam, quasi hi auctores solum voluerint, hanc qualitatem esse ipsum materiale peccati Originalis, formale verò esse ipsam destinationem ad penam propter illam qualitatem morbidam, & per baptismum quidem non tolli ipsum materiale, tolli tamen ipsum formale. Causam hujus qualitatis aliqui dixerunt fuisse pomum, alij afflatum venenatum serpentis, alij ipsum actum peccaminosum, alij denique Deum. Quæ omnia ejusmodi sunt, ut in ijs rejiciendis nemo debeat occupari.

558. Secunda Sententia est Pijj Contr. 1. de peccato orig. & Catherini Tract. de sine hom. Peccatum originale aliud non esse, quam peccatum Adæ posteris imputatum; unde intulerunt, peccatum originale non dividi in plura singularia, singulis hominibus respondentia. Verum sub his terminis non potest defendi post Trid. vbi sess. 5. can. 3. definitur, Peccatum originale inesse cuique proprium, & sess. 6. c. 3. propagatos ex Adamo propriam injustitiam contrahere.

559. Tertia Sententia est Rosenfis, Altisiodorensis & Durandi apud Salas, peccatum Originale esse Concupiscentiam non secundum se solam (hæc enim non meretur nomen peccati, ut ex Trid. constat) sed habere se tanquam materiale

teriale peccati originalis, & hoc pro formali dicere reatum pœnæ. Verùm hæc sententia non explicat aut resolvit quod queritur, nempe in quibusnam Entitatibus vel privationibus consistat peccatum originale, quæ questio de ipso reatu formari potest.

560. Quarta Sententia est P. Vasquez d. 132. c. 7. n. 36. qui asserit, Peccatum Originale consistere in privatione Gratiæ, quatenus hæc est vitium Naturæ, non Operationis aut personæ propter Operationem. Hæc tamen Sententia videtur peccare in modo loquendi, etsi fortasse reipsa non differat ab alijs, constituentibus peccatum originale in privatione Gratiæ. Omne enim peccatum est vitium Personæ, propter aliquam operationem displicentem Deo, & ab eo prohibitam sub interminatione pœnæ: sed peccatum Originale est propriè dictum peccatum: ergo &c. Verùm quidquid sibi velit hæc sententia,

Dicendum est, juxta ea quæ suprà de peccato habituali dicta sunt, Peccatum Originale consistere in peccato Adami cum negatione condonationis respectu posterorum, qui includebantur in pacto, præcedendo à condonatione intrinseca & extrinseca.

561. Consistit hæc Conclusio tam cum sententia docente, quòd B. Virgo non solum fuerit immunis ab ipso peccato Originali, quatenus in primo conceptionis instanti fuit prædita Gratiâ sanctificante, sed etiam à debito illud contrahendi, quàm etiam cum Sententia docente, quòd B. Virgo non contraxerit quidem peccatum Originale, contraxerit tamen debitum proximum, ut consideranti statim apparet.

562. Confirmatur Conclusio ex eo, quòd Baptismus destruat Peccatum Originale: sed baptisimus nihil aliud producit pertinens ad sanctificationem hominis, quàm Gratiâ sanctificantem: ergo Gratiâ sanctificans opponitur formaliter & privativè peccato originali: ergo privatio Gratiæ est pars constitutiva peccati Originalis. Major probatur ex Concilio Milevitano can. 2. ubi hæc habentur. *Parvuli, qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere potuerunt, ideo in peccatorum remissionem veraciter baptizantur, ut in eis regeneratione mundetur, quod generatione traxerunt.*

563. Objici possit primò, pro tertia Sententia superius relata, S. Augustinus, qui non semel, sed pluribus in locis (ut videre licet apud Salas) docet, peccatum originale dicere pro materiali ipsam Concupiscentiam, & pro formali reatum pœnæ. R. Mentem S. Augustini eandem esse, quæ fuit S. Thomæ q. 82. a. 3. in C. ubi S. Augustinum interpretatur, & dicit, quòd privatio originalis Justitiæ, per quam voluntas subdebatur Deo (scilicet per Gratiâ & Charitatem)

est formale in peccato originali: omnis autem alia inordinatio virium animæ, se habet in peccato originali sicut quiddam materiale. Adverto, quòd dicat: *sicut quiddam materiale*: non quod originale importat in recto, sed in alio sensu, nempe, si comparentur inter se duo effectus causati à peccato Adami in posteris, qui sunt: concupiscentia, & privatio Gratiæ; inter hos habet se concupiscentia tanquam materiale quid respectu privationis tanquam formæ, hoc est: concupiscentia est indifferens ut conjugatur vel cum gratia, vel cum privatione Gratiæ. Adhuc in alio sensu, quem magis indicat S. Thomas, potest dici, quòd concupiscentia se habeat sicut materiale peccati, & privatio Gratiæ sicut formale. Duo enim prædicata inveniuntur in peccato actuali, conversio ad creaturam, & aversio à Deo: primum est materiale peccati, quia, ut S. Augustinus ait, converti ad creaturam, secundum se non est peccatum, quia amare bonum non est malum, sed aversi à majore bono est malum, & idcirco Aversio à Deo est formale peccati. Itaque Concupiscentia est habitualis conversio ad Creaturam, Privatio Gratiæ est habitualis aversio à Deo: sic habent se ad invicem sicut materiale & formale peccati. Cæterum non est contrarium S. Augustino, quòd successu temporis magis magisque conati sint DD. conceptum Peccati originalis explanare; nam libro de moribus Ecclesiæ sermonem institutus de peccato orig: *Peccato antiquo, inquit, nihil est ad prædicandum promptius, nihil ad explicandum difficilius.*

564. Objicies 2. Privatio Gratiæ est pœna peccati: ergo non potest esse pars constitutiva illius. R. privationem Gratiæ esse pœnam peccati prout ab Adamo, & in Adamo commissi, & hujus non est constitutiva, quia peccatum ab Adamo & in Adamo commissum esse, plus non dicit, quàm: Debitum proximum contrahendi peccatum originale proprium; hoc autem aliud non est, quàm, Adamum peccasse, & voluntates posterorum illius volutati fuisse alligatas: cum hoc verò stat, quòd sit pars constitutiva ipsius peccati Originalis, quæ talis, hoc est, peccati Adami et moraliter perseverantis in posteris.

565. Objicitur 3. Si peccatum originale consistet in privatione Gratiæ, hoc ipso etiam consistet in privatione cæterorum bonorum, quæ includebat Justitia Originalis: atqui non consistit ne partialiter quidem in horum privatione: Ergo nec in privatione Gratiæ. Sequela probatur, quia non est major ratio de vna parte constitutiva illius Justitiæ Originalis, quàm de altera. Minor etiam probatur, quia vna pars constitutiva illius Justitiæ erat subordinatio partem inferioris ad superiorem, & immortalitas: atqui negatio hujus subordinationis (quæ aliud non est, quàm Concupiscentia) item mortalitas non

non sunt partes constitutivæ peccati Originalis.

566. R. Negando sequelam: quin potius oppositum probatur, à posteriori & à priori. A posteriori quidem hoc modo. Si Concupiscentia esset pars constitutiva peccati originalis, sequeretur, eâ solâ ablata, positis omnibus alijs, non mansurum peccatum originale: consequens est falsum: si enim Beatissima Virgo caruisset in primo instanti Conceptionis Gratiâ sanctificante, in omnium sententia contraxisset peccatum originale, etiam si caruisset omni concupiscentia & tunc. Probatur etiam à priori. Nam extinctio concupiscentiæ & Immortalitas non sunt formæ justificativæ, nec habituales conversio ad Deum: quapropter stare possent cum habituali aversione ab eodem: ergo cum peccato habituali. oppositum verificatur de Gratiâ habituali.

567. Obijciunt 4. Si Privatio Gratiæ, quæ est pœna peccati Adami, esset in nobis peccatum, sequeretur, quod si ex Adami obedientia fuisset in nos derivata Gratiâ, tanquam præmium illius meriti, sequeretur, inquam, quod tunc Gratiâ sanctificans esset etiam in nobis meritum: cur enim privatio Gratiæ habeat rationem demeriti, seu peccati, & non forma opposita, nempe Gratiâ, habeat rationem meriti, cum non minus in nos derivaretur pro obedientia, quàm privatio per inobedientiam? R. Negando sequelam & paritatem: pro declaratione disparitatis advertito, quod aliud sit, quærere: an per alligationem nostrarum voluntatum voluntati Adami, possimus inde moraliter denominari observantes & promerentes Gratiâ, & hoc ultro concedo; non enim fuit nostra voluntas transfusa in Adamum præcisè ad peccandum, sed etiam ad merendum: & aliud est quærere: An hoc quod est: Adami meritum esse meritum nostrum moraliter, deberet compleri per ipsam Gratiâ, sicut Adami peccatum, ut fiat moraliter nostrum peccatum, debet compleri per privationem Gratiæ, & hoc est negandum. Disparitas est desumenda ex natura meriti, & natura Peccati. Natura meriti est ejusmodi, ut semel positum meritum, licet per peccata subsequenter mortificetur, nunquam tamen omnino extinguatur, quin reviviscere possit, ut dicetur in Tract. de Pœnit: Peccatum vero commissum est omnino debile, ut nunquam reviviscere possit: ergo ut habitualiter durer, debet durare per negationem extinctionis, quæ proinde negatio est pars constitutiva peccati habitualis: at verò nulla ejusmodi pars constitutiva requiritur ad hoc, ut meritum semel positum perseveret, sed sufficit esse semel positum. Quomodo autem mortificetur, & reviviscat, loco indicato dicitur.

568. Obijci potest ultimum, ad probandum, quod vel omnino non detur Peccatum originale, vel non sit peccatum propriè dictum. Si daretur

peccatum Originale, & esset peccatum propriè dictum, sequeretur, quod homines non possent licitè dare operam generationi: consequens est hæreticum, jubente Apostolo reddi debitum. Sequela probatur. Quia homo generando esset causa peccati alieni, & quidem peccati mortalis, immediatè ponendo partem constitutivam, nempe propagationem ab Adamo, quod est contra Charitatem. R. Negando sequelam; cujus falsitas dupliciter ostendi potest: primò, quia ut patebit ex dicendis, incomparabiliter melius est infanti, concipi cum peccato originali, quàm omnino non concipi. Velenim infans perveniet ad ætatem adultam, vel non perveniet: si perveniet, habebit potestatem procurandi justificationem, & attingendi ad æternam felicitatem. Si non perveniet, vel certè si perveniet quidem, sed decedet cum peccato originali solo, tunc adhuc melius est, ita decedere quàm omnino non existere, ut infra dicemus. vel denique liberabitur ab originali, quæ liberatio est facilis, & tunc nullum damnum, sed maximum lucrum habebit ex generatione: non est ergo contra, sed magis juxta Charitatem, dare operam generationi, & manifestè verificatur nostra regula Moralitatis, quod etiam stante peccato originali, expediat licere dare operam generationi. Secundo, declaratur à pari. Nam ne quidem ipse peccans tenetur impedire inceptionem peccati habitualis in ratione *habitualis*, supposito peccato actuali, quia non tenetur immediatè agere pœnitentiam post commissum peccatum. ergo multò minus tenentur alij homines impedire peccatum originale, quod etiam est habituale, supponens actuale commissum in Adamo, in quantum infans erat moraliter vnus homo cum Adamo.

§. VLTIMVS.

Quam Pœnam sustineant Infantes decedentes cum Peccato Originali.

569. Certum est, parvulos non baptizatos etiam resurrecturos à mortuis, dicente Apostolo: Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. 1. Cor. 15.

Quæritur primò, quo loco sint parvuli illi tunc destinandi. Quidam, ut Bellarminus, Tannerus, volunt esse includendos loco subterraneo obscuro; idque videntur colligere ex quibusdam locis SS. Patrum, præsertim S. Augustini. Alij, ut Suarez, Lessius, Salmeron, Salas, Comptonus, volunt esse collocandos in superficie Terræ, inque loco valde amœno. Immo P. Salas existimat, quod se essent recreaturi natando per aquas sine periculo submersionis, cum sint futuri immortales. Alij, & quidem communius, tradunt, quod sint quidem inhabitaturi locum

Hh 3

subterra-

subterraneum supra infernum, non tamen obscurum, sed lucidum totum, eò quòd ipsa terra, teste S. Thomà cum Magistro sentent. sit futura tota pelucida instar Crystalli: in eo ergo loco habebunt satis spatij, ad obambulandum, colloquendum &c. Fundatur hæc vltima opinio in eo, quòd terra tota sit aquis tegenda: est autem incredibile, quòd illi parvuli deberent per totam æternitatem natare: neque enim debet in illis fingi donum levitatis.

570. Quòd autem locus ille non sit futurus obscurus, bene probat Arriaga. esset enim gravissima violentia & molestia, nec videre posse, nec se movere huc potius quàm illuc, ad hunc potius quàm illum accedendo. Confirmatur ab eodem. Si Deus noller illis concedere vsum sensuum, ad quid eos excitasset à mortuis? Beati enim ad gaudium, damnati verò ad pœnam vtuntur sensibus. Addit insuper, vel illorum infantium animabus separatis statim, vel post generalem resurrectionem, Deum daturum notitiam alicujus idiomatis, quo inter se vtantur. Retuli hæc, vt appareat, quousque liceat in hac materia divinare.

571. Queritur 2. Vtrum illæ animæ patiantur aliquam pœnam sensus, & eandem sint passura post resurrectionem per totam æternitatem. In hoc puncto ingerit difficultatem auctoritas S. Augustini *Serm. 14. de Verb. Apostoli*, qui dixit, parvulos ituros in ignem æternum, & combustionem æternam.

Dicendum tamen est cum recepta jam sententia, eos non passuros pœnam sensus. Ita post Magistrum S. Thomas, q. 5. de Malo. Scotus, Bonaventura, Richardus, Durandus, Dominicus Scotus, & plures antiqui: videturque aliquibus definitum in cap. *Majores*, §. sed adhuc de Baptismo & ejus effectu, ubi Innocentius Pontifex distinguit inter pœnam peccati actualis, & Originalis, & ait, pœnam peccati actualis esse cruciatum gehennæ, sed pœnam originalis esse privationem visionis.

572. Autoritati S. Augustini (de quo, an constanter ita senserit, meritò dubitatur, quandoquidem in Epistola 28. ad Hieronymum ita scribit: *Cum ad pœnas ventum est parvulorum, magnis, mihi crede, coarctor angustiis, nec quid respondeam, prorsus invenio, doce ergo, quid sentire, quid dicere debeamus.*) opponitur auctoritas S. Ambrosij in illud ad Rom. 5. *Propterea sicut per unum hominem etc.* vbi sic scribit. *Est & alia mors, quæ secunda dicitur in gehennam, quam non peccato Adæ patimur, sed ejus occasione propriis peccatis acquiritur.*

573. Probatur ratione. Pœna sensus non convenit nisi illi, qui propter delictum est reprehensione dignus: sed parvuli non sunt repre-

hensione digni propter Originale: ergo nec pœna sensus. Major & minor est declaranda potius quàm probanda. Major quidem declaratur à Vasquez. Pœna sensus est quædam exprobratio & vituperatio, sicut, quando quis flagellatur: sed exprobratio & vituperatio realis, non convenit nisi illi, cui à fortiori convenit reprehensio verbalis, nam hujus loco substituitur. Minor etiam declaratur. Propter illud non potest quis jure reprehendi, de quo non potest haberi dolorem retractativum: sed parvuli non possunt retractare per propriam voluntatem, quæ non nisi per alienam commiserunt: Unde dicunt Theologi, quòd adultus antequam peccet, non possit habere formalem contritionem, quæ debeat peccatum originale: ratio à priori est, quia retractatio supponit finem in mea potestate, vt non poneretur ille actum quem detestor. Non fuit autem in potestate parvulorum impedire peccatum Adami, aut ipsi includerentur in ejusdem voluntate seu peccato, aut ne ab eodem descenderent. Ergo dicitur. Potest quidem aliquis dicere: *Vellem Adam non peccasse*: sed hoc non est retractare peccatum Originale, alioquin etiam Beatissima Virgo posset illud retractare, & quivis homo posset retractare peccata totius mundi.

574. Objicies 1. Parvuli isti sunt vt damnati, juxta illud ad Rom. 5. *Per unum delictum in omnes homines in condemnationem*: Sed omnis verè damnatus est dignus pœnâ, sicut omnis peccator habet reatum pœnæ. Ergo &c. R. Parvulos puniri pœnâ damni, hoc est, privatione Visionis Dei, quâ pœnâ potest affligi ille, qui librum in aliena voluntate peccavit, quia est minus subtractio & denegatio alicujus boni absolute non debiti.

Replicabis. Privatio boni indebiti non debet vlllo modo pœna. R. Est pœnam, quando quis erat proximè ad illud bonum destinatus: per hoc enim privatio ejusmodi boni potest esse materia tristitiæ, nisi hæc per accidens impediatur: sicut quando quis ob aliquod delictum privatur hereditate, ad quam erat jam destinatus, & quidem cum obligatione habendi, ita vt si non haberet, esset aliquo modo miser; sicut revera illi parvuli miseri & commiseratione dignissimi sunt, in quantum carent felicitate summâ, quam poterant habere, & in proximo erat, vt haberent; quidquid sit, an habeant felicitatem aliquam naturalem & imperfectam, de qua paulò post dicetur. Hoc vltimum addidi, ne quis inferret, etiam beati aliquos defacto pati pœnam aliquam, quantum carent aliquo gradu beatitudinis, ad quem habendum erant proximè dispositi, & aliquo modo obligati, sed eo carent, quia non fuerunt grati cooperati: non tamen ideo patiuntur pœnam, quia habent beatitudinem satisfactivam, & impediti-
tivam omnis tristitiæ per excessum gaudij propter

illud bonum, quod Deus ex omissione & negligentia à beatis in via commissa elicit, ut in primo libro probatum est.

176. Obijcies 2. Ex conclusione & probatione data sequitur, quod parvuli non potuissent propter peccatum originale puniri pœnâ sensûs temporalis v.g. purgatorii, etiam si Deus pœnam damni condonaret, dando illis Gratiâ sanctificantem, & denique Visionem beatificam, nam adhuc illa pœna temporalis haberet rationem exprobrationis: consequens autem videtur absurdum: nam qui potest puniri pœnâ graviore, potest etiam puniri pœnâ leviori: atqui quæcunque pœna sensûs est levior quàm pœna damni, teste Chrysostomo. *Hom. 24. in Matth. & 47. ad populum, & epist. 5. ad Theodorum*, dicente, pœnam infantum esse omnium gravissimam. Et ratio est, quia gravitas pœnâ mensuratur à malo quod infert: malum autem eò est gravius, quod minus est bonum quo privat: atqui pœna damni privat summo Bono, non item vlla pœna sensûs. Ergo &c. 3. Distinguendo Minorem: pœna damni est gravior quàm pœna sensûs, si spectetur materialiter, & in ratione mali, prout malum est mera privatio boni, conceditur, spectando formaliter, in quantum pœna est afflictiva & vexativa, negatur: quo sensu dixit S. Augustinus in *Enchiridio* c. 93. pœnam damni esse omnium gravissimam.

176. Obijcies 3. Parvuli possunt graviter tritari, & vtiq; defacto tristantur de æterna beatitudine perdita, quæ sanè tristitia reputatur inter pœnas acerbissimas damnatorum in inferno: ergo patiuntur parvuli saltem aliquam pœnam sensûs.

3. De hoc puncto esse diversas opiniones. Admississe videntur huiusmodi tristitiam in parvulis S. Augustinus & Fulgentius, quos secuti sunt Abulensis, Aureolus, Petrus Sotus, Bellarm. Valent. Tannerus. Verùm communior opinio etiam hanc tristitiam parvulis negat. Ita post S. Thomam S. Bonaventuram, Scotum, Halensium, Durantium, Gabrielem, Salmeronem, Vasquez, Salas, Olivietum, Attriagam, Comptonum. Imò Zumel ausus est hanc sententiam dicere certam, Catholicam, & omnium Theologorum; in quo vtiq; excessit. Ratio autem huius opinionis admodum diversa redditur ab auctoribus, vnde nam scilicet proveniat, quod impediatur ab hac tristitia.

177. Imprimis aliqui existimant, parvulos per totam æternitatem ignorare se fuisse capaces & deputatos ad felicitatem supernaturalem; hæc enim capacitas & deputatio cum proveniat ab elevatione supernaturali, non potest venire in suspensionem absque revelatione, quæ tamen nulla facta est parvulis. Verùm hoc ple-
tusque non videtur credibile: sunt enim post resurrectionem interfuturi extremo iudicio: quomodo ergo non cognoscent duas partes homi-

num, alteram æternum beandorum, alteram æternum damnandorum?

178. Alij cum P. Vasquez & Oviedo recurrunt ad divinam Providentiam, & occultum iudicium, cui non defunt plures, ijque mirabiles modi, quibus potest in parvulis huiusmodi tristitiam impedire; & hanc etiam rationem videtur insinuasse S. Bonaventura dicens, quod Deus parvulos constituat medios inter Beatos & Damnatos ad pœnam sensûs: sicut enim cum Beatis conveniunt in hoc, quod non decesserint cum vlla culpa propria, ita debent cum illis convenire, ut non tristantur. & sicut cum Damnat-
tis conveniunt in hoc, quod decesserint cum aliqua culpa, saltem aliena, ita debent cum his convenire in pœna damni.

179. Alij tamen ulterius progrediuntur & causam physicam investigant, seu modum quo probabilius videtur huiusmodi tristitia impediri; nempe cum non sint subiecti inordinatis passionibus & affectionibus, libenter se accommodant divinæ Providentiæ, quæ circa illos ita disposuit. Verùm hæc ratio non videtur planè satisfacere: nam aliud est, quod non tristantur voluntariè ac deliberatè: & aliud, quod non tristantur involuntariè, ex apprehensione objecti contristativi: illud prius bene declarat ratio allata, non item posterius. Nam & animæ in purgatorio se conformant plenissimè divinæ voluntati, & tamen de carentia & dilatione Beatitudinis graviter tristantur.

180. Alij dicunt, eos ideo non tritari, quia cognoscunt, se non propriâ culpâ, sed alienâ carere beatitudine. Hæc tamen ratio adhuc minus satisfacit. Experientia enim nos docet, non minus, immò sæpe magis nos tritari & indignari, propter bonum alterius culpâ amissum, quàm propriâ.

Alij denique probabilius dicunt, ideo parvulos non tritari de amissa beatitudine, quia simul vident, & gaudent, se evasisse tormenta inferni, quorum periculo expositi fuissent, si ad ætatem adultam pervenissent.

Confirmari potest ex dictis de Beatitudine. Diximus, inquam, quod tristitia non hocipso enascatur, quando quis cognoscit objectum ex se contristativum, quia licet sit contristativum in absentia objecti delectativi, potest tamen evanescere, ejusque vis inhiberi per præsentiam objecti valde delectativi. Porro quod infantes illi habeant objectum valde delectativum jam indicatum, declaratur. Vel enim sunt concepti inter infideles aut hæreticos, vel inter Christianos Catholicos: de prioribus sanè probabilius fuisset, illos æternum perituros, si ad ætatem adultam pervenissent, quàm esse salvandos. De posterioribus etiam (demonstramus plures ex Catholicis sal-
vari quàm

vari quàm damnari) etsi major aliqua probabilitas sit fuisse salvandos, hæc tamen fortasse parvulis non innotescit, sed solum, quòd ex illis etiam innumeri pereant; unde non leve etiam periculum fuisse pereundi. Quando autem probabilitas quantumvis major boni obventuri conjungitur cum aliqua etiam probabilitate aut periculo ingentis mali incurrendi, tunc si illius amissio conjungitur cum certissima evasione gravissimi mali, non est objectum vehementer contristativum. Denique addi potest, quòd in potestate parvulorum sit, deponere omnem tristitiam notabiliter afflictivam; & quia cognoscunt, hujusmodi tristitiam ad nihil servire, sed tantum affligere, eam utique impediunt. Modus autem impediendi erit, si suum intellectum occupent circa alia objecta, & quidem tam varia, ut propter suam limitatam virtutem, non possint simul attendere & applicari ad considerandam felicitatem supernaturalem ejusque amissionem: neque enim ad hanc considerandam necessitantur sicut necessitantur damnati ob tormenta quæ patiuntur, & quia Deus illos determinat ad memoriam peccatorum commissorum, ut semper conscientia vermen experiantur.

§81. Objici possent ultimò quædam Scripturæ S. Testimonia, ad probandum, quòd parvuli sint ab igne torquendi. Comparatur enim in Evangelio univèrsum genus humanum aræ, in qua simul existunt grana & paleæ, ex quibus grana colligenda dicuntur in horrea, hoc est, vitam æternam, paleæ verò comburenda igni inextinguibili, Matth. & Luca 3. Idem probari potest ex eo, quòd omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Denique in extremo die Christus dicitur divisurus genus humanum in duas classes, & illi quæ collocabitur à dextris, dicit: *possidere paratum vobis regnum*: illi verò quæ à sinistris: *discedite à me maledicti in ignem æternum*. Cum ergo parvuli non sint intraturi in regnum, eundem illis erit in ignem. Hæc omnia fuisse à Christo dicta & intellecta de adultis, quibus ea prædicabat, & colligitur ex adjecis: *Esuri enim, & non dedistis* &c. quod utique parvulis non poterit objici. Ethæc de Peccato Originali.

CONTROVERSIA III.

Virum defacto contingat, ut ob reatum pænæ temporalis sustinenda sit per accidens pænæ æterna.

§82. PRO quæstionis intelligentia sciendum est; contingere, ut homo decedens in peccato mortali, adeoque æternum damnandus, simul etiam decedat cum reatu pænæ alicujus temporalis, quæ illi persolvenda fuisset in purgatorio, si

in statu Gratiæ decessisset; & hæc quidem pænæ temporalis potest esse residua ex duplici capite. Primò, si homo ille commiserat etiam aliquod aliud mortale, sed ab illo fuit justificatus, tamen, ut remaneret reatus aliquis pænæ temporalis, quod idem de veniali dici potest. Secundo, si homo commisit veniale, & ne quidem ipsius culpam delevit, adeoque tota pænâ illi peccati respondens remansit solvenda. Quæritur ergo, an talis deinde puniatur pænâ æternâ, cujus pars respondeat reatu ad pænâ temporalem, vel an post aliquod tempus minuatur illius pænæ, quòd satis passus sit pro illo reatu pænæ temporalis, remanente reliquâ pænâ æternâ duraturâ quæ respondet peccato mortali in quo decessit.

§83. Triplex est sententia; Duæ extremæ & una media. Prima est Scoti, Gabrielis, Majoris, Medinae, Navarri, Vega, quos sequitur Ariaga: hi docent, in inferno cessare pænâ temporalem quoad eam partem, quæ respondebat reatu ad pænâ temporalem, sive culpa fuerit dimissa, sive non. Secunda docet, nullam pænâ in inferno remitti, sive culpa prius fuerit remissa, sive non. Hæc est valde communis. Tertia, distinguit inter pænâ temporalem residuam ex culpa jam dimissa, & inter pænâ temporalem residuam ex culpa veniali non dimissa. Priorem pænâ docet in inferno non esse æternam, sed post tempus cessare; Secundam autem esse æternam. Hujus sententiæ, quam tenet Durandus, meminit S. Thomas, eam præcisè referendo, nihil deferendo. in 4. dist. 22. q. 1. a. 1. ad 5. Dicitur ergo manet, in qua Sententia fuerit S. Thomas, quidquid pro certo supponat Ariaga, contra Suarez & Vasquez, qui S. Thomam probabiliter pro secunda Sententia citant, dist. 21. q. 1. a. 2. quæstionculâ 3. quamvis deinde in sua summa eorum loquatur utique in favorem tertiæ Sententiæ, q. 87. a. 5. in resp. ad 2. & 3. in fine.

§84. Quoad rem ipsam, tertia Sententia ideo mihi non placet, quia dum utrique extremæ Sententiæ aliquid tribuit, utriusque incommoda incurrit. Prioris quidem incommodum incurrit, quia si quid contra illam probat sensus fidelium, quòd in inferno nulla sit pænâ temporaria, etiam probat contra tertiã: alia verò tem rationes nihil evincunt, ut dicemus. Secundæ itidem sententiæ incommodum incurrit, quia sensus fidelium etiam alienus est ab hoc, quòd peccatum Veniale puniatur pænâ pænâ æternâ, & etiam quandoque majore, quamvis per accidens, quàm mortale propter quod homo damnatur.

§85. Inter duas verò extremas Sententias equidem difficilis est electio. In primam sententiam non solum inclinatur ratio æquitatis, sed etiam, quòd nullâ efficaci ratione probetur de